

Naslov članka/Article:

Levstikov Martin Krpan na daljavo kot primer rabe digitalnih tehnologij oz. orodij pri pouku književnosti v 7. razredu osnovne šole

Levstik's Martin Krpan at a Distance as an Example of the Use of Digital Technologies or Tools during Literature Lessons in the 7th Grade of Primary School

Avtor/Author:

Dr. Marija Žveglič

DOI:

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Slovenščina v šoli št. 3/2020, letnik 23

ISSN 1318-864X

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2020

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/slovenscina-v-soli/>

Levstikov Martin Krpan na daljavo kot primer rabe digitalnih tehnologij oz. orodij pri pouku književnosti v 7. razredu osnovne šole¹

Levstik's Martin Krpan at a Distance as an Example of the Use of Digital Technologies or Tools during Literature Lessons in the 7th Grade of Primary School

Ključne besede:

Fran Levstik, Martin Krpan, književni pouk, obnova, digitalne tehnologije oz. orodja, e-listovnik, spletni dnevnik/blog in forum, viki

Keywords:

Fran Levstik, Martin Krpan, literature lessons, summary, digital technologies or tools, e-Portfolio, online journal/blog and forum, Wiki

Izvleček

Prispevek prikazuje možnosti intenzivne rabe digitalnih tehnologij pri pouku slovenščine v 7. razredu osnovne šole predvsem v posebnih okoliščinah pouka slovenščine, tj. pri pouku slovenščine v veliki meri ali v celoti od doma oz. na daljavo. V ospredju prispevka je konkretni način načrtovanja obravnave književnega besedila Frana Levstika *Martin Krpan* s poudarkom na rabi nekaterih specifičnih digitalnih orodij. *E-portfolio/e-listovnik, spletni dnevnik/blog in forum* ter *viki* so prikazani kot digitalna orodja, ki učencu omogočajo, da učinkovito razvija svoje zmožnosti v povezavi z izbranimi cilji/vsebinami in standardi pouka slovenščine, tj. predvsem *obnavljanje dogajanja (podrobno in strnjeno)/obnova ne-umetnostnega ali umetnostnega besedila*. Prispevku je priložena sprotna priprava na književni pouk v 7. razredu kot primer obravnave književnega besedila s pomočjo intenzivne rabe digitalnih tehnologij. Primer ne predstavlja vzorca, ampak je lahko izhodišče za poglobljen strokovni premislek o načrtovanju rabe digitalnih tehnologij oz. specifičnih digitalnih orodij za doseganje ciljev književnega pouka, upoštevajoč avtonomijo učitelja in učenca pri iskanju ustreznih rešitev za učinkovito rabo digitalnih tehnologij in kvaliteten književni pouk.

Abstract

The article presents the possibilities for an intensive use of digital technologies during Slovenian Language lessons in the 7th grade of primary school, especially under special circumstances, i.e. during Slovenian Language lessons carried out largely or fully from home or at a distance. The article focuses on a specific way of planning the discussion of the literary text by Fran Levstik *Martin Krpan* with an emphasis on the use of specific digital tools. The *e-Portfolio*, *online journal/blog* and *forum*, and *Wiki* are presented as digital tools which enable pupils to efficiently develop their skills pertaining to the selected objectives/contents and standards of Slovenian Language lessons, i.e. above all *summarizing the events (in detail and concisely)/a summary of a non-literary or literary text*. The article includes a lesson plan for literature lessons in the 7th grade as an example of the discussion of a literary text through an intensive use of digital technologies. This example does not denote a pattern but may serve as a starting point for an in-depth professional reflection on planning the use of digital technologies or specific digital tools to achieve the objectives of literature lessons, taking into account the teacher's and pupil's autonomy in searching for the right solutions to ensure an efficient use of digital technologies and quality literature lessons.

¹ Prispevek je priredba in posodobitev dela moje doktorske disertacije Raba informacijsko-komunikacijskih tehnologij za doseganje ciljev pri pouku slovenščine v osnovni šoli (Filozofska fakulteta, Ljubljana, 2010).

Uvod

L iterarno delo velja za kakovostno, če je med bralci in strokovnjaki priljubljeno v daljšem časovnem obdobju, morda celo v več generacijah. V času intenzivne rabe digitalnih tehnologij v vsakdanjem življenju se poraja vprašanje, kako se uveljavljena klasična literarna dela umeščajo v sodobno **šolsko prakso**. Uporaba internetnih besedilnih in slikovnih virov je med učitelji slovenščine sorazmerno pogosta, ob vsakem novem digitalnem orodju pa je smiselno raziskati, kako lahko posamezna digitalna orodja v čim večji meri uporabimo za doseganje ciljev pouka predmeta slovenščina.

V tem prispevku nas zanimajo možnosti obravnave Levstikovega *Martina Krpana* pri pouku slovenščine oz. književnosti v 7. razredu osnovne šole v digitalnem šolskem okolju, tj. v veliki meri ali v celoti od doma oz. na daljavo.² Glede na eklektično naravo spletnega okolja oz. spletnih virov je še posebej pomembno, da učenci razvijajo zmožnost ločevanja bistvenega od nebistvenega, kar je še posebej vidno pri obnavljanju besedil. Osrednje vprašanje je, kako lahko učenci sodobne digitalne tehnologije oz. posamezna orodja za doseganje teh ciljev učinkovito uporabijo.

Izhodišča za načrtovanje rabe DT pri književnem pouku v 7. razredu na sprotni ravni – Levstikov *Martin Krpan na daljavo* (kot del učnega sklopa *Junaki, ki obvladujejo svet*)

Izhajajoč iz didaktičnega načela, da se je na pouk književnosti treba pripravljati, in upošteva je izkušnje teoretikov ter praktikov, da je porok za uspešnost pouka učiteljevo temeljito načrtovanje pouka za celotno šolsko leto in izbrano krajše obdobje (Krakar Vogel 2004: 160), je tudi rabo digitalnih tehnologij³ (v nadaljevanju DT) treba načrtovati podrobno in temeljito tako na letni kot tudi sprotni ravni.

V tem prispevku se osredotočam na načrtovanje rabe DT kot integralnega dela pouka književnosti v 7. razredu na sprotni ravni. Za celotni učni sklop, hipotetično ga poimenujmo *Junaki, ki obvladujejo svet*, bi bilo smiselno nameniti vsaj 12 učnih ur⁴, za del tega učnega sklopa, in na katerega

se osredinjam v nadaljevanju, z naslovom *Levstikov Martin Krpan na daljavo*, pa so predvidene najmanj 3 učne ure.

Izhodišče celotne sprotne priprave na književni pouk je, skladno z veljavnim učnim načrtom za pouk slovenščine v osnovni šoli, obvezno umetnostno besedilo Frana Levstika *Martin Krpan*.

Učenci lahko pri delu doma kot besedilni vir uporabijo berilo za pouk slovenščine v 7. razredu osnovne šole, poleg tega pa klasične knjižne izdaje literarnih besedil. Informacije o prvi izdaji (Fran Levstik: *Martin Krpan z Vrha*, Celovec: Slovenski glasnik, 1858; 1858–1868, urednik Anton Janežič) in ostalih knjižnih in drugih izdajah *Martina Krpana* lahko pridobijo v virtualni knjižnici (Virtualna knjižnica Slovenije, <http://www.cobiss.si/>), kjer je v letu 2020 na voljo več kot 600 zadetkov na izbrano temo. Med navedenimi zadetki prevladujejo knjižne izdaje, najti pa je mogoče tudi zvočno kaseto, zvočni posnetek, film in zvočno zgoščenko idr. Poleg tega je pomembno tudi poznavanje ilustracij (v virtualni knjižnici npr. slikanica, strip, slikovno gradivo).

Poleg klasičnih knjižnih monografij, leksikonov, enciklopedij in drugih klasičnih gradiv je za pouk slovenščine kot besedilni in informacijski vir uporaben tudi svetovni splet. S pomočjo spletnega iskalnika (npr. Google) lahko učenci najdejo:

- izdaje literarnih besedil na spletu in spletne izdaje besedil: npr. Levstikov Martin Krpan v Zbirki slovenskih leposlovnih besedil (<http://lit.ijs.si/leposl.html>); v spletni enciklopediji Wikipedija/Wikivir; (http://sl.wikisource.org/wiki/Martin_Krpan_z_Vrha, dejansko pa gre za <http://www.ijs.si/lit/martinkr.html-l2>); v spletnem berilu (<http://www.svetizbesed.com>);
- gradivo o Martinu Krpanu in avtorju Franu Levstiku: npr. življenje in delo (<https://www.levstik.si/arhiv/2011/ziv.htm>); (http://sl.wikisource.org/wiki/Fran_Levstik); slikovna poizvedba (http://images.google.com/images?q=fran+levstik&sourceid=ie7&rls=com.microsoft:en-US&oe=utf8&um1=&ie=UTF8-&ei=GWiSSpONCo6k_Qa79tSuAg&sa=X&oi=image_result_group&ct=title&resnum=4);
- gradivo o pripovedkah: npr. pripovedka (<http://sl.wikipedia.org/wiki/Pripovedka>); ilustracije na spletu in spletne ilustracije besedil ter podatke in informacije o ilustratorjih: npr. Hinko Smrekar, prvi ilustrator (<https://www.sloven>

2 Članek je bil pripravljen aprila 2020, ko so bile zaradi preprečevanja širjenja t. i. korona virusa osnovne idr. šole v Sloveniji in drugod po Evropi večinoma zaprte in je pouk v celoti potekal od doma oz. na daljavo.

3 Terminološko izhodišče: Priporočila Evropskega parlamenta in Sveta o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje. Uradni list Evropske unije L 394/10, 18. 12. 2006, ter C 189/1, 22. 5. 2018 [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=EN)

4 Učenci bi v celotnem učnem sklopu *Junaki, ki obvladujejo svet*, brali npr. tudi zgodovinski pripovedki Peter Klepec nagnal Turke in Kralj Matjaž ter razlagalno pripovedko Ajda in Slovenci.

ska-biografija.si/oseba/sbi590048/; http://images.google.com/images?q=hinko+smrekar&sourceid=ie7&rls=com.microsoft:en-US&oe=ut8f&um1=&ie=UTF8-&ei-IWWSStjZBlmF_Ab33oGvAg&sa=X&oi=image_result_group&ct=title&resnum=4).

Glede na to, da je *Martin Krpan* Frana Levstika v 7. razredu obvezno besedilo, so v ospredju hipotetične učne priprave, tj. priprave z naslovom *Junaki, ki obvladujejo svet*, cilji, vezani na temeljne literarne prvine, na književne osebe, na njihove motive za ravnanje, književni prostor in čas ter na pripovedno vrsto pripovedka s tipičnimi pripovednimi elementi v njej.

Temelj za obravnavo književnih besedil je metodični sistem šolske interpretacije Bože Krakar Vogel s pedagoško utemeljenim izkušnjskim učenjem in opredelitvijo interpretativnih dejavnosti v literarni vedi kot izhodiščem. Bistvo metode je skupno branje in obravnavo književnih besedil pri šolskem pouku, kar Boža Krakar Vogel (2004: 78) opredeljuje kot komunikacijo med literaturo, učenci in učiteljem. Doživljanje, razumevanje in vrednotenje književnega dela poteka po naslednjih fazah: *uvodna motivacija, napoved besedila in njegova umestitev, interpretativno branje, premor po branju in izražanje doživetij, razčlenjevanje besedila, sinteza in vrednotenje ter nove naloge*.

V delu predvidenega učnega sklopa z naslovom *Levstikov Martin Krpan na daljavo* (kot dela hipotetična učnega sklopa *Junaki, ki obvladujejo svet*) se osredotočam zgolj na fazo sinteze ter t. i. novih nalog, s poudarkom na rabi digitalne tehnologije. V tej metodični fazi se učenci namreč pri delu na domu samostojno srečujejo z umetnostnim besedilom in so primorani funkcionalno uporabljati digitalna orodja v največji možni meri.

Sinteza, tj. sintetiziranje oz. generaliziranje spoznanj, lahko poteka kot samospraševanje učencev, izražanje spoznanj pa kot dialog z učiteljem ali s sošolci na daljavo ali pa v obliki zapisa v klasični ali spletni obliki, pri čemer lahko učenci uporabijo različna digitalna orodja, npr. e-listovnik.

E-portfolio ali e-listovnik, tj. elektronski zbir podatkov in informacij, gradiv, slikovnega in drugega gradiva, izdelkov učencev idr., posledično izboljša izobraževalno kakovost in učne učinke. E-listovnik omogoča različne prilagoditve besedil, grafike, video- in avdioposnetkov, fotografij, animacij idr. Tudi distribucija e-listovnika je v primerjavi s klasičnim listovnikom lažja, npr. prek e-pošte, zgoščenke, DVD, v spletni učilnici, na spletni strani idr.

E-listovnik učencu omogoča sorazmerno preprosto vzdrževanje in hranjenje gradiva, dostopanje do gradiva, multipredstavnost – audio-, video-, slikovna, zvočna in druga

gradiva, poleg tega tudi lažjo organiziranost. Seveda je tudi res, da manj usposobljenim učencem delo z e-listovnikom vzame veliko časa, programska in strojna oprema je pogosto nekompatibilna, učni cilji niso primerni za vse udeležence, mnogokrat pa so vsebine nezanesljive in neveljavne (opaža se eklektičnost, delnost, pojavljajo se napake). Individualni pristop pri rabi e-listovnika je nujno potreben.

Kljub slabostim e-listovnika bi ga veljalo pogosteje uporabiti pri pouku slovenščine, saj omogoča sorazmerno preprosto urejanje, vzdrževanje, hranjenje besedil, podatkov in informacij, uporaben je tudi kot orodje za sodelovanje, refleksijo ter (samo)evalvacijo, predvsem pa učitelju in učencu omogoča celovit vpogled v učenčev učni napredek.

V naslednji metodični fazi, tj. metodi pisanja učenci ugotavljajo, kako se njihovo doživljanje, razumevanje in vrednotenje razlikuje od doživljanja in razumevanja drugih bralcev. Preden se učenci lotijo t. i. novih nalog, zadnje faze metodičnega sistema šolske interpretacije, in s tem fazo sinteze in analize povežejo s »preizkušanjem pridobljenih spoznanj v novi situaciji« (prav tam: 104), še enkrat preberejo celotno besedilo (tretje branje). Večkratno branje je zelo pomembno, kajti le tako se učenci poglobijo v besedilo in zaznajo prvine, ki so jih morda ob prejšnjem branju spregledali. Poleg osnovnega besedila, umetne pripovedke, preberejo tudi dve neumetnostni besedili.

Med digitalnimi orodji bi veljalo omeniti še *spletni dnevnik/blog* in *forum* za razpravo. To sta spletni orodji (navadno locirani na spletni strani ali v spletni učilnici), ki bi ju bilo zaradi visoke stopnje funkcionalnosti pri pouku slovenščine smiselno uporabljati. Spletni dnevnik je uporaben in koristen predvsem za individualno refleksijo in razvijanje zmožnosti kritičnega mišljenja, medtem ko je forum za razpravo namenjen predvsem izmenjavi podatkov, informacij ter gradiv na določeno temo, predvsem pa mnenj o določenem učnem problemu. Udeleženci v določenem virtualnem okolju objavljajo in izmenjavajo informacije in gradiva, ki jih tudi (so)ustvarjajo, so torej tudi solastniki/soavtorji. Med učenci v skupnosti poteka intenzivna interakcija, kar ima za posledico trajnejše znanje oz. razvito zmožnost.

Pomembno je, da se udeleženci v e-učnem okolju počutijo udobno in varno pri interakciji z drugimi udeleženci (vrstniki), gradivom in tutorjem/učiteljem, tako da je treba posebno skrb nameniti t. i. e-varnosti (npr. onemogočiti nepovabljenim gostom dostop v spletno učilnico, kjer poteka izmenjava gradiv oz. razprava).

Forum je uporabno digitalno orodje ravno v zadnji fazi šolske interpretacije, npr. udeležba na spletnem forumu, kjer učenci po metodi diskusije (Žbogar, 2008: 34) razpravljajo

o svojem zaznavanju, razumevanju in vrednotenju književnih oseb, njihovih motivih za ravnanje, o književnem prostoru in času, sporočilu besedila za današnji čas in drugih temah, povezanih s cilji tega učnega sklopa. Kot priponko ali kako drugače lahko učenci objavijo tudi gradiva, ki so nastala v prejšnjih fazah obravnave besedila (npr. posnetek govornega nastopa o Franu Levstiku in njegovem Martinu Krpanu).

V učnem sklopu *Junaki, ki obvladujejo svet* je v fazi preverjanja predvideno tudi tvorjenje obnove, v kateri učenci pokažejo tudi, da znajo tvoriti to besedilno vrsto. Pred pisanjem obnove razmišljajo, kaj vse bi napisali, in si izdelajo dispozicijske točke; med pisanjem napišejo naslov ter podnaslov in dispozicijske točke pretvorijo v zapisano besedilo; po pisanju osnutek preberejo in popravijo vsebinske, slogovne in pravopisne napake, nato besedilo prepišejo.

Cilji oz. standardi, zapisani v pripravi na pouk, ki usmerjajo preverjanje, so naslednji: razumevanje dogajanja, motivov, teme/sporočila in snovnega izhodišča književnega besedila pokaže tako, da učenec obnovi/povzame dogajanje (podrobno in strnjeno). V tem razdelku priprave poleg ciljev/standardov v 7. razredu najdemo tudi standarde znanja / učne dosežke iz 1. in 2. vzgojno-izobraževalnega obdobja (glej Prilogo 1). Namen prikazanih ciljev/standardov je opozoriti na nujnost vertikalnega nadgrajevanja zmožnosti, v našem primeru zmožnosti obnavljanja besedila.

Na koncu velja med digitalnimi orodji izpostaviti še zahtevno in zelo kompleksno orodje *viki* (angl. Wiki), ki bi ga lahko kot tvorbo obliko priporočili zgolj zelo digitalno pismenim učencem, za sprejemanje in razčlenbo pa je gotovo znan in uporaben v najširšem smislu. *Viki* je interaktivno orodje oz. zbir spletnih strani, ki jih lahko individualni uporabnik (so)oblikuje in ureja. Pri pouku slovenščine je omogočeno sprejemanje, razčlenjevanje in tvorjenje ter urejanje gradiv. Če spletna pošta omogoča predvsem komunikacijo, je viki orodje, ki omogoča oboje, tako (so)oblikovanje in urejanje kot tudi komunikacijo. Učenec ima v e-okolju torej možnost sprejemanja gradiv, besedil, možnost sinteze, analize in vrednotenja, hkrati pa jih lahko tudi kreira, (po)ustvarja.

Pomemben korak v zgodovinskem razvoju interaktivnega orodja viki je spletna enciklopedija Wikipedija. Kljub kritikam glede veljavnosti in kakovosti geselskih člankov ter delovanja nekaterih aplikacij je Wikipedija med učenci zelo priljubljena, od l. 2002 nastaja tudi Slovenska Wikipedija.⁵ Med razlogi za priljubljenost in rabo tako med učenci kot učitelji⁶ je gotovo dejstvo, da gre za brezplačno večjezično

orodje za urejanje in komunikacijo.

Bistvena razlika med e-pošto in spletnimi forumi, ki tudi omogočajo izmenjavo gradiv, mnenj in stališč, in vikiji, je v sooblikovanju besedil oz. gradiv. Viki s svojim obsegom, odprtostjo, vitalnostjo, svetovljanstvom, univerzalnostjo, javno dostopnostjo, tolerantnostjo in konvergentnostjo torej podpira sodelovalno učenje, kar je eden ključnih ciljev tudi pri pouku slovenščine.

Slovenski učitelj ima na voljo večje število geselskih člankov predvsem v povezavi s poukom književnosti, nekaj manj v povezavi z jezikovnim poukom:

- slovenska književnost: http://sl.wikipedia.org/wiki/Slovenska_knji%C5%BEevnost
- seznam slovenskih literarnih zgodovinarjev: http://sl.wikipedia.org/wiki/Seznam_slovenskih_literarnih_zgodovinarjev
- slovenska mladinska književnost: http://sl.wikipedia.org/wiki/Slovenska_mladinska_knji%C5%BEevnost
- seznam slovenskih mladinskih literarnih zgodovinarjev: http://sl.wikipedia.org/wiki/Seznam_slovenskih_mladinskih_literarnih_zgodovinarjev
- slovenski jezik: http://sl.wikipedia.org/wiki/Slovenski_jezik.

Učitelj lahko z učenci (so)oblikuje obstoječe geselske članke, če pa zazna, da se pojavljajo napake ali nedoslednosti (kar ni redkost), lahko geselski članek popravi oz. organizira popravljanje v razredu ali na daljavo. Npr. v zvezi z raziskovanjem življenja in dela Frana Levstika učenci primerjajo podatke in informacije v klasičnih virih (berilo, leksikon Slovenska književnost ipd.) ter podatke in informacije o pisatelju v Wikipediji. Glede na referenčni vir lahko podatke neposredno v Wikipediji dopolnijo oz. popravijo. Učenci po tej poti razvijajo različne zmožnosti, predvsem pa kritično mišljenje.

Na Wikiviru zasledimo dva študentska projekta Slovenska leposlovna klasika (http://sl.wikisource.org/wiki/Wikivir:Slovenska_leposlovna_klasika) in Zbirka slovenskih mladinskih leposlovnih besedil s številnimi podprojekti (https://sl.wikisource.org/wiki/Wikivir:Zbirka_slovenskih_mladinskih_leposlovnih_besedil). Geselski članki so lahko v pomoč tako učencem kot učiteljem pri pouku slovenščine v osnovni in srednji šoli.

5 Dostopno na (19. 3. 2020) http://https://sl.wikipedia.org/wiki/Slovenska_Wikipedija

6 Na spletni strani (19. 3. 2020) http://en.wikipedia.org/wiki/Teaching_method je omogočena pomoč učiteljem pri načrtovanju rabe Wikipedije pri pouku.

Primer sprotne priprave na pouk književnosti v 7. razredu osnovne šole

Levstikov Martin Krpan na daljavo

Priloga 1: Sprotna priprava na pouk slovenščine 7. razredu devetletne osnovne šol Levstikov *Martin Krpan na daljavo*, del učnega sklopa *Junaki, ki obvladujejo svet*.

Pripraviла: Marija Žveglič, ZRSŠ		Šola: osnovna šola	Predmet: slovenščina	Razred: 7.	Datum: /
UČNI SKLOP: Levstikov Martin Krpan na daljavo					Število ur: 3 (10.–12. ura)/12 ur
Pisna podrobna in strnjena OBNOVA obveznega umetnostnega besedila Frana Levstika <i>Martin Krpan</i> in ne-umetnostnih besedil <i>Turški vpadi (Obramba Slovencev)</i> ter <i>Bitka pri Sisku</i> (v povezavi z učnim sklopom <i>Junaki, ki obvladujejo svet</i>)					
UČNI NAČRT		OBLIKOVANO/NAČRTOVANO (SKUPAJ Z UČENCI)			
Učni cilji:		Nameni učenja:	Učne dejavnosti, metode:	Učenčevi izdelki oz. dokazi, ki izhajajo iz pogovorov ali opazovanj pri pouku:	
Učni cilj (7. r.): obnovijo dogajanje (podrobno in strnjeno) (UN SLO, 2018, Književni pouk, str. 40)		Učim se: – podrobno in strnjeno obnavljati tuje besedilo, – učenja iz besedil, – uporabe strategij, povzemanja podatkov, – ločevati bistvene in nebistvene podatke, – pri podrobni obnovi ohraniti bistvene podatke in tudi nekaj nebistvenih podatkov, – pri strnjeni obnovi ohraniti le bistvene podatke, – razvijati/razviti zmožnost učinkovitostnega, tj. celostnega sprejemanja besedila, – učiti, – samostojnosti pri obnavljanju, – uporabljati različno strategijo sprejemanja in obnavljanja umetnostnih in neumetnostnih besedil, – ločiti umetnostna in neumetnostna besedila (poseben način doživljanja resničnega sveta, izpovedovanje čustev, razpoloženje, pripovedovanje zgodbe, preneseni pomeni/v ospredju so podatki in informacije ter dejstva o resničnem svetu); – ločiti namen umetnostnih in neumetnostnih besedil (predvsem estetsko doživljanje//praktičen namen sporočanja).	/.../ <i>Kaj iz nižjih razredov že vem o obnavljanju besedil?</i> Učenec pripoveduje (domačim; sošolcem idr. na daljavo) o dogajanju, motivih; temi/sporočilu idr. v vseh treh izhodiščnih besedilih (pred tem je vsa besedila bral in razčlenjeval), pozoren je na bistvene in nebistvene elemente in podrobnosti, vzročno-posledični vidik ipd. <i>Zakaj, čemu obnavljamo besedila in na kaj moramo biti pri tem pozorni?</i> <i>V čem je razlika med podrobno in strnjeno obnovo?</i> Učenec pred pisanjem pisne podrobne in strnjene obnove (po izbiri ločenih/dveh besedil, tj. obnove UB in NB, ali enega/skupnega besedila) individualno razmišlja o tem, kaj vse bi o dogajanju napisal, in si izdelata (e-)osnutek miselnega vzorca oz. dispozicijske točke. Glavno dogajanje lahko prikaže na plakatu z miselnim vzorcem (npr. v X-mindu) idr. Ob branju daljšega besedila lahko zapisuje premico dogajanja. Opisuje vzročno in posledično zaporedje dogodkov in jih povezujejo s temo besedila (npr. v urejevalniku besedila). V različnih virih išče potrebne podatke in jih vpiše v ogrodje miselnega vzorca (v urejevalniku besedila, X-mindu idr.) ali po dispozicijskih točkah. Miselni vzorec pretvori v pisno zasnovo besedila (v urejevalniku besedila). Med pisanjem osnutka obnove napiše naslov in besedilno vrsto ter pretvori miselni vzorec oz. dispozicijske točke v zapisano besedilo; pri tem besedilo členi na uvod, jedro in zaključek. Po pisanju osnutka obnove učenec prebere osnutek obnove najprej sam, nato ob pomoči učitelja/sošolcev (na daljavo)/priročnikov (tudi jezikovnih) popravi vsebinske, slogovne, slovnične in pravopisne napake.	Ustna obnova UB in NUB Osnutek besedila (ali 2 besedil) podrobne in strnjene obnove: – zapiski, – izpiski, – povzemalne točke, – plakat, – miselni vzorec, – premica dogajanja, – urejevalnik besedila, – drugo. Ustna in pisna povratna informacija na daljavo (npr. med sošolci, od učitelja k učencu, od učenca k učitelju). Ustno in pisno vrednotenje lastnega napredka.	

Standardi znanja/ učni dosežki: Razumevanje dogajanja, motivov, teme/sporočila in snovnega izhodišča književnega besedila pokaže tako, da: - obnovi/povzame dogajanje (podrobno in strnjeno) (7. r.) (UN 2018, str. 61) Standardi znanja / učni dosežki iz 1. in 2. VIO v OŠ: - z izdelano strategijo tvori besedila (obnovo), pri tem pa upošteva značilnosti dane vrste besedil (npr. zgradbo, besedne prvine) in načela uspešnega pisanja besedil (5. r.); - povzame temo besedila in ustno obnovi besedilo (1. triletje). (UN SLO, 2018, str. 52)	Kriteriji uspešnosti: Uspešen bom, ko bom: - povedal/napisal podrobno in strnjeno obnovo tujih umetnostnih in neumetnostnih besedil, - ko bo obnova ustrezala besedilni vrsti obnova (podrobna in strnjena obnova), - ustrezno ohranil bistvene in ne bistvene podatke, - razlikoval obnovo umetnostnih in ne-umetnostnih besedil, - govoril/povedal jezikovno pravilno in ustrezno, - pisal/napisal jezikovno in pravopisno pravilno.	<i>V čem se razlikuje obnova umetnostnih in neumetnostnih besedil?</i> V končni fazi prepiše besedilo; pri tem pazi na njegovo zunanjo oblikovanost in čitljivost pisave. Učenci svoja besedila v parih ali trojicah primerjajo in presojujejo (na spletni strani ali na spletnem portalu, kjer so objavili svoje besedilo). Učenci individualno pripovedujejo o svojih izkušnjah s pisanjem podrobne in strnjene obnove, predvsem pa o podrobnem in strnjem obnavljanju umetnostnega in neumetnostnega besedila, primerjajo svoje znanje pred obravnavo in po obravnavi tega učnega sklopa. <i>Kako dobro znam napisati obnovo (podrobno in strnjeno) umetnostnih in neumetnostnih besedil?</i> <i>Koliko bolje znam napisati obnovo, kot sem sem znal pred tem učnim sklopom?</i> /.../	Besedilo/podrobna in strnjena obnova: - zapisano besedilo, - prebrano besedilo, - rokopisna oblika, - e-oblika (v urejevalniku besedila, na spletni strani, portalu). Ustna in pisna povratna informacija na daljavo (npr. med sošolci, od učitelja k učencu, od učenca k učitelju). Ustno in pisno vrednotenje lastnega napredka.
--	---	--	--

Besedilni viri:

- Fran Levstik, Martin Krpan (http://sl.wikisource.org/wiki/Martin_Krpan_z_Vrha)
- Bitka pri Sisku (https://sl.wikipedia.org/wiki/Bitka_pri_Sisku#Bitka)
- Turški vpadi (https://sl.wikipedia.org/wiki/Tur%C5%A1ki_vpadi)

Digitalne tehnologije so v delu učnega sklopa *Junaki, ki obvladujejo svet* z naslovom *Levstikov Martin Krpan na daljavo* smiselno razporejene po posameznih etapah in enakomerno zastopane pri razvijanju vseh štirih sporazumevalnih dejavnosti (poslušanje in branje, govorjenje in pisanje), prav tako pri preverjanju. Poleg tega so skrbno načrtovane v povezavi z rabo posameznih učnih metod in oblik, kar je razvidno tudi iz preglednice 1.

Sklep

V predvidenem učnem sklopu *Levstikov Martin Krpan na daljavo* (kot delu sklopa *Junaki, ki obvladujejo svet*) so nakazane možnosti rabe digitalnih tehnologij pri književnem pouku v 7. razredu osnovne šole na sproti ravni, najsibo pri pouku v fizični učilnici ali v digitalnem učnem okolju. Med besedilnimi vrstami sem za primer obravnave Levstikovega *Martina Krpana* v digitalnem okolju izbrala *obnovo*, kajti pri tej besedilni vrsti je v ospredju povzemanje prebrnega, gledanega ali poslušanega besedila, tako umetnostnega kot tudi neumetnostnega, pred tem pa prepoznavanje bistvenega. Te učenčeve zmožnosti so pri pouku v virtualnem svetu zaradi načina hranjenja in posredovanja podatkov in

informacij, slikovnega idr. gradiva ter besedil pogosto na precejšnji preizkušnji.

E-portfolio/e-listovnik, spletni dnevnik/blog in forum ter *viki* so digitalna orodja, ki bi jih bilo smiselno intenzivno vključiti v pouk slovenščine, saj učencu omogočajo, da učinkovito razvija svoje zmožnosti v povezavi s cilji/vsebinami in standardi pouka slovenščine, tj. sporazumevalno in kulturno zmožnost, ter druge zmožnosti v najširšem pomenu besede. Vloga teh digitalnih orodij pa ni zanemarljiva tudi pri spodbujanju sodelovalnega in vrstniškega učenja, kar je še posebej pomembno v izrednih situacijah, ko pouk slovenščine poteka od doma, deloma ali v celoti na daljavo, a večinoma individualno.

Ob koncu je treba poudariti še pomen opomb oz. (samo) vrednotenja učitelja. Smiselno je, da priprava na pouk vsebuje poseben razdelek, ki ga učitelj izpolni potem, ko je načrtovani učni sklop pri pouku književnosti dejansko izvedel. Med drugim je treba natančno določiti predloge za izboljšavo rabe DT pri prihodnji izvedbi, kajti zgolj z beleženjem odprtih vprašanj dolgoročno ne moremo pričakovati večje učinkovitosti pri razvijanju zmožnosti učencev s pomočjo DT. Vsekakor so za izboljšanje učnih dejavnosti

Preglednica 1: Raba DT pri književnem pouku v povezavi z učnimi oblikami ter metodami in cilji v posameznih fazah obravnave.

Cilji/dejavnosti	Učna oblika	Učna metoda v povezavi z rabo DT
Sprejemanje	Individualno delo Delo v skupinah	Delo z besedilom/problemski pristop: – Učenci raziskujejo spletne in druge izdaje besedila na različnih nosilcih (na zgoščenki). – Iščejo spletne ilustracije besedila; iščejo drugo gradivo o Martinu Krpanu in Franu Levstiku (video- in zvočne posnetke). – Izsledke zapisujejo v e-obliki (v urejevalniku besedila; v obliki alinej, e-miselnega vzorca, e-listovnika).
Razčlenjevanje	Individualno delo Delo v dvojicah Delo v skupinah	Delo z besedilom/problemski pristop: Učenci poslušajo/berejo spletno izdajo besedila. Dialog: Oblikujejo miselne vzorce v urejevalniku besedila ali X-mindu ipd.; v obliki besedila (v urejevalniku besedila) povzemajo besedila; svoje vrednotenje pisno izražajo v obliki kratkega dnevnikega zapisa v elektronski obliki (kot list v svojem e-listovniku v spletni učilnici ali strani razreda; pišejo svoj blog ipd.); na forumu (v spletni učilnici ali na spletni strani razreda/šole/druge šole) pisno (lahko tudi ustno) razpravljajo o književnih osebah/ književnih perspektivah, o motivih in vzrokih za ravnanje književnih oseb, izražajo svoje vidneje književnega časa in prostora; vrednotijo pripovedko idr.; poleg pisne razprave objavljajo tudi gradiva (v urejevalniku besedila, e-prosojnicah, X-mindu ipd.).
Tvorjenje	Individualno delo Delo v skupinah	Delo z besedilom/problemski pristop: Učenci ob koncu frontalno ustno poročajo o delu in izsledkih dela v skupinah v obliki govornega nastopa ob elektronskih prosojnicah ali predstavljajo lastne spletne strani (viki v spletni učilnici ali geselski članek v spletni enciklopediji Wikipediji); tvorijo obnovo v urejevalniku besedila; v neuradnem pismu (po e-pošti idr.).
Preverjanje	Individualno delo Delo v skupinah	Preverjanje: Učenci uporabljajo svetovni splet: izpolnjujejo interaktivni vprašalnik, rešujejo spletne preizkuse znanja; razpravljajo v e-učilnici, na spletni strani; pošiljajo e-pošto.

potrebni tako kratkoročni kot tudi dolgoročni konkretni ukrepi, predvsem pa drugačne oblike in metode dela za doseganje istih ciljev.

Učitelj lahko refleksijo opravlja individualno, še učinkovitejša pa je v profesionalnih skupnostih učiteljev na šolski ravni, na daljavo pa tudi bistveno širše. V študijskih središčih, tako klasičnih kot tudi virtualnih, poteka med praktiki razprava o učinkoviti rabi DT za doseganje ciljev pouka slovenščine ob različnih primerih prakse, ob kurikularnih gradivih, učnih pripravah, teoretičnih postavkah, modelih pouka, pomembna pa je tudi poglobljena komunikacija s strokovnjaki s področja didaktike književnosti. Učitelji v takšnih skupnostih lahko učinkovito uporabljajo DT tudi za lastno posredno in neposredno pripravo na pouk.

Viri in literatura

Beetham, H., Sharpe, R. (Ur.) (2007). *Rethinking Pedagogy for a Digital Age*. London and New York: Routledge.

Islovar. Dostopno na: <http://www.islovar.org> (6. 4. 2020).

Kellner, D. (2007). Novi mediji in nove pismenosti: rekonstrukcija vzgojno-izobraževalnega dela za novo tisočletje. V: *Vzgoja in izobraževanje*, 4, 12–28.

Kraker Vogel, B. (2004). *Poglavja iz didaktike književnosti*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Krek, S. (2009). Od SSKJ do spletnega portala standardne slovenščine. V: *Jezik in slovstvo* LIV/3–4, 95–113.

Levstik, F. *Bitka pri Sisku*. Dostopno na: https://sl.wikipedia.org/wiki/Bitka_pri_Sisku#Bitka (6. 4. 2020).

Levstik, F. *Martin Krpan*. Dostopno na: http://sl.wikisource.org/wiki/Martin_Krpan_z_Vrha (6. 4. 2020).

Levstik, F. *Turški vpadi*. Dostopno na: https://sl.wikipedia.org/wiki/Tur%C5%A1ki_vpadi (6. 4. 2020).

Priporočila Evropskega parlamenta in Sveta o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje. Uradni list Evropske unije L 394/10, 18. 12. 2006, ter C 189/7, 22. 5. 2018. Dostopno na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=EN) (6. 4. 2020).

Smernice za uporabo IKT pri predmetu SLOVENŠČINA. Dostopno na: https://skupnost.sio.si/pluginfile.php/848263/mod_resource/content/1/Smernice%20za%20rabo%20digitalne%20tehnologije%20pri%20SLO.pdf (6. 4. 2020).

Žbogar, A. (2008). Osnove literarne teorije s problemsko-ustvarjalnim poukom. V: *Slovenščina v šoli*. 12/3, 28–36.